

(א) ולעולם רש"י

הגהות הב"ח

(א) גמ' ודקא אפכינהו ואומינהו

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אי דמאחר ב' יום שני הוה וקשה לי הא בזה לא צ"ע שלומי דמי העידו היה בלחם חייב חוה בכלל מה דמשני אלף דלקמתי אקדומי וכמ"ש רש"י ד"ה דמקדמי דכל שקודם שצאת כת שניה להעיד נעשה מעשה קנא והו"ל לרש"י לפרש דמאחרי שאומרים שאלה שיעידו נעשה המעשה וצ"ע:

מרוכה פרק שביעי בבא קמא

עד.

עין משפט
נר מצוה

צה א מ"י פ"ט מהל'
עדות הלכה ז:

רבינו חננאל

מדיסיפא במיפך והומה, וירשא נמי במיפך והומה. דקתאני סיפא במיפך מעידנו באיש פלוני שהפיל שן עבדו ואחרי כן סימא עינו שהיה העבד אומי' כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לרב. ואמ', היכי דאמי או לימא דלא מורו המזימין בהבלא כלל, דמי כוליה עבד בעי שלומי לרב. דמשהו הכי אהו היום שהנחתם שהפיל שן עבדו עמנו הייתם אהו היום במקום פלוני, אלא מקודם לכן סימא עינו ועמד עמו בדין ויצא לחירות דמי עינו ואחר כך הבלו והפיל שנו, כי האי גונא דדאי משלמין דמי עין לרב. ומדיסיפא לא מיתוקמא אלא במיפך והומה, וירשא נמי במיפך והומה. והאי דקתאני משלמין דמי עין לרב אחר שפוחתין לו דמי השן. וחורנו לבאר דוקא דרבה דרייק מהא מחנתיא דהכחשה תחילת הומה היא, מנין. ואמ' רב אשי רבה הכי דייק מדרישא בשלוש כיתות, סיפא נמי בשלוש כיתות, ואי איפשר להעמיד ההכחשה ברישא דקמא לן האחרונים מכחישינן את הראשונים ואם נאמר שהעידו הראשונים כי הפיל ואחר כך סימא ונחתיב הרב לתת דמי עין לעבד, ובאו אחרים והכחישו ואמ' סימא ואחר כך הפיל, נמצאו הראשונים מוכחישינן. באה כת שלישית והזימו כת הראשונה, חייבין לשלם דמי עין לרב היה לו לומר ולמה אמרה הבריתא דמי עין לעבד אלא דדאי כת האמצעית נמצאו זוממין והם מכחישינן ולא מוכחישינן ולא שמעי' מינה ולא מדיי כי כך דייק רבה מסיפא. ומקומה לסיפא כגון דאחר תרי ואשהידו הפיל שינו ואחר כך סימא עינו דבעי הרב לשלם דמי עין ובאו אחרים והכחישו ואמ' סימא ואחר כך הפיל ובאה כת שלישית והזימו את הכת הראשונה המוכחשת וכיון שהחזו נחתיבו לשלם דמי עין לרב כדקתאני בבריתא. ודייק רבה מרביית ממונות הוכחשו ואחר כך הוזמו משלמין הם, הכי נמי בריני נפשות אמ' הוזמו אחרי שהוכחו נהרגין. ובא אביי ודחה לדוקא דרבה, והתקפת דר' וירא פשוטה ודחיהו היא,

כדפרכינן לעיל צמר דמפקי ליה לחירות דמי עין צעי לשלומי ליה ויכולין לומר לטובתו צלמו כדאמר צפ' היו צודקין (סנהדרין מה). דיכולין לומר לאוסרה על צעלה צלמו וי"ל דלמאי דמוקי לה השתא במיפך והומה מסקינן דליירי כשעמד כבר דצין ומסתמא כבר נתפרסם הדבר שילא העבד לחירות והרב

HebrewBooks.org © Moznanim Publishers. No commercial use allowed.

צעלמו מודה העבד דקתני שהרב אומר כן שעמד צדיו וכל עיקר שצאין לדין עכשיו לפי שהעבד תובע דמי עינו ומזמין את הרב לדין ורבו מודה לו דמי עינו לכן כי אמו סקדי לא אמו אלא לגרע כמו של עבד שאם יצאו עדים על דמי עינו לא יהיה ממש צדצריהם ויודעים הם שיצאו עדים אצל מעיקרה לא הוה ידעין דמייירי כשעמד צדיו אפי' הרב מודה כמיה פעמים לרין העבד לעדים דמודה צקנס פטור משום הכי פריך שפיר צמר דמפקי ליה לחירות כו' וא"ת למה דחק רבני לאוקמי לסיפא במיפך והומה כיון דשעמד צדיו מוקמינן ליה יאמר שהעבד תובעו דמי עינו והרב מודה לו דמי עינו והציא עבד עדים הפיל את שניו וסימא את עינו וצלו עדים והזימוס וי"ל דודאי ה"ה כן שזה אס מיפך הוה ע"י הודאת הרב כמו על פי עדים אלא אורחא דמילתא נקט שאין רגילות הרב להודות כלל אלא כשיש עדים דצד:

דאכתי גברא לא מחייב.
אין הטעם משום דאיי הוה צעי הוה אמי לז"ד ומודה ומיפטר דאפי' לשמואל דאמר לקמן (דף עה.) מודה צקנס ואח"כ צלו עדים חייב הכל כיון דלא עמד צדיו לא חשבינן לגברא צר חיוצא לעיני קנס כדפרישית בצוף המניח (לעיל לג. וסס: ד"ה אכא) שצמעתין דהחלט השור: **ונמצאו זוממין ומכחישינן.**
סיפא הולך לומר שהעדים שהוזכו צדרייתא שהוזמו הם היו ראשונים משום דלרין לומר דפסקינן לדינא אפומייהו לדין העדים וזממנים משלמים עד שיגמר הדין על פיהם ואם לא שצאו מחילה לא ה"מ למפקס דינא אפומייהו אצל דרישא אע"פ שצאו לנסוף פסקינן דינא אפומייהו: **עבד כו' דהו מימר** הוה אמר. הרבה יש לתמוה אמאי קאמר כל דהו דלגמרי צאין לסיועיה: הוה

מדסיפא. צמתי כיתות. להכי תלי רישא צסיפא דרישא לא ניחא לן לאוקמה צמתי כיתות אלא בג' משום דקתני שהרי הרב אומר כן ואי דלא אצתי כת אחרייתא מקמי דידעו ואמרו איפכא לא הוה ניחא ליה צהני דמפקי ליה לעבד לחירות אלא מדסיפא מיתוקמא צמתי כיתות וע"כ צמייפך והומה מוקמית ליה הלכך רישא נמי אוקי צמייפך והומה: שהרי העבד אומר כן. דניחא ליה דמפקי ליה לחירות ויהיב ליה דמי עין: צמראי. אותן שמוזמין: אילימא דלא קמודו. הנך צמראי צחצולא דעבד כלל אלא דקאמרי עמנו הייתם ותו לא מדי: כוליה עבד. צעי קמאי לשלומי: ואפכינהו. ואהנו ליה לרב לפוטרו מדמי עין שהן מרובין מדמי עין ומיהו עבד נפיק לחירות: ואומינהו. והכא ליכא לנימר כדאמר רבא צרישא דאצתי כת אחרייתא מקמי דידעו ואמרי איפכא סימא את עינו והפיל את שניו דאי אצתי כת אחרייתא צרישא והדר אמרי הני הפיל את שניו וסימא את עינו כיון דלא אפומייהו פסקינן דינא אלא בראשונים שמוקייקם את הרב לדמי עין שיצאו בכלל דמי עין של אחרונים אפילו נמצאו זוממין אלו האחרונים לא היו מחייבו דאין עדים וזממנים מתחייבים עד שיגמר הדין על פיהם הלכך הן סיפא מוכחא לפוס ריהטא צמתי כיתות ומיפך והומה: והיי דמי. צין רישא צצין סיפא כיון דהשתא מוקמית לה צמייפך והומה וצמתי כיתות עדים היכי דמי: אי דמאחרי אחורי הני צמראי. כגון דלמרי קמאי יוס ראשון הוה מעשה ואתו צמראי ואמרי * יוס שני הוה מעשה ואיפכא הוה: אכתי כוליה

עבד צעי לשלומי לרב. דמי מחייבי ליה מיוס ראשון להוציא עבדו לחירות אכתי לא הוה צר חיוצא דהא ציוס שני הוה מעשה ואכתי כוליה עבד צעי לשלומי לרב דכי אמו לאסהודי לחיוציה לרב אכתי לאו צר חיוצא הוה: דמקמי אקדומי הני צמראי. שהם מודים דקודם שצאת כת ראשונה להעיד נעשה מעשה: ואי דלא. העמידו העבד לרב צדיו קודם שצאת כת ראשונה להעיד אכתי כולי דמי עבד צעי שלומי דהא כוליה צעי אפסודיה מיינה דאכתי גברא לא מייחייב דאי הוה צעי הוה אמו לא צי דינא ומודה ומפטר דמודה צקנס פטור וחירות דשן ועין קנסא הוה: כשעמד צדיו. על החצלות הללו ע"י עדים אחרים צצ"ד אחר ומייצוהו להניח העבד וצרם דהשתא ליה הודאה וקצב על פיהם אלא עבד הפלת את שניו וסימא את עינו והעמדת צדיו ונחתיבת צדיו רישא צצין וצין סיפא דלמי עינו לרב אלא דמי עין שהעבד תובע דמי עינו ומזמין את הרב לדין ורבו מודה לו דמי עינו לכן כי אמו סקדי לא אמו אלא לגרע כמו של עבד שאם יצאו עדים על דמי עינו לא יהיה ממש צדצריהם ויודעים הם שיצאו עדים אצל מעיקרה לא הוה ידעין דמייירי כשעמד צדיו אפי' הרב מודה כמיה פעמים לרין העבד לעדים דמודה צקנס פטור משום הכי פריך שפיר צמר דמפקי ליה לחירות כו' וא"ת למה דחק רבני לאוקמי לסיפא במיפך והומה כיון דשעמד צדיו מוקמינן ליה יאמר שהעבד תובעו דמי עינו והרב מודה לו דמי עינו והציא עבד עדים הפיל את שניו וסימא את עינו וצלו עדים והזימוס וי"ל דודאי ה"ה כן שזה אס מיפך הוה ע"י הודאת הרב כמו על פי עדים אלא אורחא דמילתא נקט שאין רגילות הרב להודות כלל אלא כשיש עדים דצד:

מיינה דאכתי גברא לא מייחייב דאי הוה צעי הוה אמו לא צי דינא ומודה ומפטר דמודה צקנס פטור וחירות דשן ועין קנסא הוה: כשעמד צדיו. על החצלות הללו ע"י עדים אחרים צצ"ד אחר ומייצוהו להניח העבד וצרם דהשתא ליה הודאה וקצב על פיהם אלא עבד הפלת את שניו וסימא את עינו והעמדת צדיו ונחתיבת צדיו רישא צצין וצין סיפא דלמי עינו לרב אלא דמי עין שהעבד תובע דמי עינו ומזמין את הרב לדין ורבו מודה לו דמי עינו לכן כי אמו סקדי לא אמו אלא לגרע כמו של עבד שאם יצאו עדים על דמי עינו לא יהיה ממש צדצריהם ויודעים הם שיצאו עדים אצל מעיקרה לא הוה ידעין דמייירי כשעמד צדיו אפי' הרב מודה כמיה פעמים לרין העבד לעדים דמודה צקנס פטור משום הכי פריך שפיר צמר דמפקי ליה לחירות כו' וא"ת למה דחק רבני לאוקמי לסיפא במיפך והומה כיון דשעמד צדיו מוקמינן ליה יאמר שהעבד תובעו דמי עינו והרב מודה לו דמי עינו והציא עבד עדים הפיל את שניו וסימא את עינו וצלו עדים והזימוס וי"ל דודאי ה"ה כן שזה אס מיפך הוה ע"י הודאת הרב כמו על פי עדים אלא אורחא דמילתא נקט שאין רגילות הרב להודות כלל אלא כשיש עדים דצד:

ניפוק